

Børnenes eget Sprog

Taler

Johan Sverdrup

Dato

14 mai 1878

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Debatt om nynorsk som undervisningsspråk

- 1 De Storthingsmænd, der har undertegnet det Forslag, som nu foreligger til
Behandling, tillægger Sagen en stor Vigtighed for Folkeoplysningen; dens
Betydning kan efter deres Mening ikke lettelig overvurderes. Hvad der fordres,
er Betingelserne for en heldig Førsteundervisning, og denne Fordring faar
5 saameget mere Vægt, som det under vore Forhold er yderst nødvendigt at
benytte den korte Skoletid saaledes, at den kan bringe de størst mulige Frugter. I
denne Henseende er der jo ogsaa Enstemmighed mellem baade Komiteen og
Forslagsstillerne. Jeg skal derfor ikke opholde mig, som skeet er af andre Talere,
ved denne Side af Sagen: jeg anser det for unødigt, der er ialfald sagt godt og
10 smukt nok derom.

- Men naar man kommer til Spørgsmaalet om Virkeliggjørelse af, hvad der
saaledes enstemmig erkjendes, saa bliver der ikke en fuldt saa skjøn Enighed.
Forslagsstillerne har foreslaaet Vedtagelsen af en Lov, som skulde bringe denne
15 Sag til en endelig Ordning, som ikke vilde være til at misforstaa, og som krævede
Gjennemførelse og Respekt. Komiteen har ment, at Maalet paa en
tilfredsstillende Maade kunde naaes ved at oversende Sagen til Regjeringen med
Anmodning om, at den vil tage Undervisningsplanen for Almueskolen paany
under Overveielse i Henhold til det fremkomne Forslag og til Komiteens
20 Udtalelse i Anledning af Samme. Den siger, at den anser Forslagets "Formaal
tilstrækkeligt sikret ved en Henvendelse til Regjeringen om, at der i saa
Henseende foretages den Revision af Undervisningsplanen, som maatte findes
fornøden", og den støtter dette, som man ser, for en væsentlig Del - naturligvis i
høi Grad til den Udtalelse fra Odelstinget, som den foreslaar - men for den
25 aller væsentligste Del til, hvad der er kommet ind som Regel i den i 1874
udarbejdede Undervisningsplan, hvori det heder, at "Læreren maa navnlig i
Førstningen ikke blot tillade Barnet at bruge sit eget Maalføre, men maa ogsaa

30 selv, forat kunne forstaaes, saavidt muligt benytte sig af samme; efterhaanden opøves Børnene i at forstaa og selv benytte det i Bøgerne almindelig brugte Sprog".

Jeg kan ikke fatte, at Alt det, man har villet lægge ind i disse Ord, findes i dem. Dette er en Tilladelse; men her er ikke Tale om nogen Tilladelse, men om en
35 ufravigelig Regel, der er en Nødvendighed for Skolens Trivsel. Fremdeles synes Brugen af Børnenes eget Sprog her at betragtes som et Nødmiddel; man skal til en Begyndelse benytte det, men snarest muligt skal det afløses af Bogsproget. Begge Dele træder saa tydeligt frem for mig, at jeg ikke ved den Henvi-
40 sing kan føle mig i nogen Maade tilfredsstillet. Hellerikke er jeg saa sikker som den ærede Repræsentant fra Christianssand med Hensyn til Kirkedepartementets forventede store og gode Handlinger. Der har gjort sig forskellige Anskuelser gjældende i denne Sag ligefra Begyndelsen af; der er en Meningsforskjel, som er gennemgaaende, og efter Udtalelser at dømme, der skriver sig fra første Haand i
45 dette Tilfælde, synes Sympathierne for Udviklingen af Undervisningen i Retning af en gennemført Benyttelse af Landsmaalet ikke at være synderlig stærke.

Imidlertid ligger det i Dagen, at der ad administrativ Vei kan udrettes det Væsentligste i denne Sag. Dette ligger allerede som en Forudsætning i, hvad der
50 er fremhævet i § 3, hvor der handles om Administrationens Forhold til Sagen. Man har allerede der tillige antyd-
et, hvad jeg er tilbøielig til at tro i hvert Tilfælde vil blive den sidste Forholdsregel i denne Sag, at Administrationen selv kan ønske en Lov, for ved Hjælp af den at se sig istand til med Kraft at gennemføre Foranstaltningen paa alle Trin, og være sikker paa, at den vil blive
55 efterlevet.

Jeg vil da - og det fornemmelig i Betragtning af den Vigtighed, jeg tillægger Sagen - være med paa at gjøre det Forsøg, som Komiteen anbefaler os, med en Henven-
60 selse til Administrationen. Det er jo muligt, at Forsøget lykkes, at der gjøres et saa væsentligt Skridt, at man ikke f. Ex. næste Thing anser sig forpligtet til at bringe Sagen under Lovbehandling. Men det sker fra min Side dog saaledes, at jeg alene betragter dette som et Forsøg, og at jeg vil have det Forslag, jeg har underskrevet, betragtet som hvilende, indtil vi ser, hvorledes Forsøget falder ud, forat det i fornødent Fald kan optages igjen.

65

Det er ikke for ingen Ting, at 36 Thingmænd har underskrevet dette Forslag.

Det vidner om en stærk og udbredt Overbevisning og viser, at manges Erfaring har samlet sig for at bære dette Forslag frem. Jeg vil finde et Udtryk for min
70 Mening, naar Henvendelsen til Styrelsen sker paa den Maade, at der ikke alene stilles en Anmodning, som i Komiteindstillingen foreslaaet, men tillige i Anmodningen indtages et Tillæg om, at Meddelelse om, hvilke Foranstaltninger Regjeringen træffer, skal ske til næste Storthing, og at Sagens Behandling iøvrigt udstaar til næste Storthings møde. Dersom Styrelsen træffer regulatoriske
75 Bestemmelser, der er tilfredsstillende, vil man paa næste Thing vide at indrette sig derefter, hvis ikke optager man det hvilende Forslag til endelig Behandling, forat det kan blive afgjort paa den stærkeste Vei, hvorledes der i Fremtiden skal forholdes i dette nationalvigtige Anliggende.

80 Jeg skal, inden jeg leverer Hr. Præsidenten mit Forslag, bemærke, at man muligens kunde sige med Hensyn til Slutningen af samme, at den ligesom stiller Sagen til Behandling paa næste Thing, og at jeg overser den Behandling, som sker paa nærværende Thing, eller at jeg tillægger den for liden Vægt. Men jeg siger: Skal al den Samvirken mellem Styrelse og Storthing, hvorom der her i
85 Salen saa ofte tales, have noget at betyde, saa maa vel dette Forslag slutte sig korrekt til den Tale. Vi henvender os paa et vist Stadium af Sagen til Styrelsen og overlader til den at tage Sagen under Overveielse og træffe Foranstaltninger og gjøre Meddelelse derom, og hvis vi da finder denne Meddelelse tilfredsstillende for os, har Sagen dermed sit Beroende; hvis ikke, saa gaaes der videre i Kraft af
90 det Initiativ, som ethvert Medlem af Odelstinget har ligesaavel som Regjeringen. Jeg skal tillade mig at fremlægge mit Forslag paa Præsidentens Bord.

*

95

Præsidenten: Det af Hr. Sverdrup fremsatte Forslag er saalydende: "En Afskrift af det af Repræsentanten Johan Sverdrup med Flere fremsatte Forslag til Forandring i og Tillæg til Lov om Almueskolevæsenet paa Landet oversendes tilligemed et Aftryk af nærværende Indstilling til Regjeringen, der anmodes om
100 at foranledige, at Undervisningsplanerne for Almueskolen paa Landet i det i Forslaget omhandlede Punkt kommer under fornyet Overveielse, og derom at gjøre Meddelelse til næste Storthing.

105

Løvrigt udstaar Sagens Behandling til næste Storthingsmøde."

Kilde

110 Stortingstidende 1878. Forhandlinger i Odelstinget, s. 314-315.

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/bornenes-eget-sprog>

115

120

125

130

135

140